

TOVĂRĂȘIA

788

H. 1900

Foaie economică, povățuitoare la formarea și conducerea de însoțiri economice, având povețe pentru agricultură, meserii, negoț și pentru valorizarea produselor economice.

Intocmită de VAS. C. OSVADĂ

Apare în 1, 10 și 20 a fiecărei luni.

Ca adaus la „LIBERTATEA“

Anul II.

ORĂȘTIE, la Craieun, 1906.

Nrul 1.

Intovărășirea băncilor noastre.

— O nouă dovadă despre marea folos al întovărășirilor, la mici, ca și la mari.

Conducătorii băncilor noastre au ținut în săptămîna trecută la Sibiu un mare sfat, ca să afle nouă mijloace să se întărească pentru-ca tot mai mult să poată ajuta popoului, pentru care băncile s'au alcătuit. Căci ori cît de bine rînduite ar fi băncile noastre, una cîte una nu pot duce înainte carul înaintării noastre economice în așa măsură, cum îl pot duce atunci cînd toate să adună, să întovărășesc și să ajutăm împrumutat.

Trebuința întovărășirii a pătruns la conducătorii băncilor noastre și ele în sfatul dela Sibiu au hotărît cu în-suflețire ca să formeze toate la oaltă o mare tovărășie, numită „Solidaritatea“ în care una fie-care să aibă un sfetnic bun, un sprijin puternic și un îndrumător cuminte.

În curînd, nădăjduim că marea tovărășie își va începe lucrarea și atunci băncile noastre vor putea înainta cu mai mare încredere și vor putea da popoului roade și mai folositoare.

Ceia ce ne înveselește însă mai mult este, că s'a hotărît ca această tovărășie să-și ia ca chemare: să sprijinească și să ușuzeze prin băncile noastre formarea de tovărășii pe satele noastre.

Ori cum s'ar porni munca aceasta, luată ca țintă și de noua tovărășie a băncilor — și numai faptul în sine ne este o nouă încurajare în ni-zuința susținută de noi prin foaia »Tovărășia« de a avea cît mai curînd și în satele noastre mult folositoarele tovărășii.

Conducători băncilor noastre sunt azi cei mai chemați să cunoască trebuințele econo-

mice ale popoului nostru, căci prin mîinile lor trece azi aproape toate cererile de ajutor precum și prisosurile de cîștig, ce le face popoul nostru.

Prin hotărîrea ca tovărășia băncilor să sprijinească alcătuirea de mici tovărășii sătești — conducători noștri au dat o nouă dovadă că înțeleg și știu să pornească munca pentru scăparea popoului din ghiarele celor ce îl împing spre sărăcie cum sunt mici cămătari și geșef-tari de prin sate.

Să înțelege că ar fi greșit să creadă, că acum noi nu mai avem nimic de făcut — fără să așteptă vremea cînd băncile noastre, ele de ele ori prin tovărășia cea nouă, ne vor înzestra satele în fel și chip.

Dacă așa am face am dovedim că nu știm să ne înțelegem binele. Căci băncile singure, fără popoul dela sate, nici nu pot viețui, cu atît mai puțin pot face tovărășii pe sate.

Hotărîrea aceasta să ne fie dar numai un nou și puternic îndemn să ne așternem pe lucru să muncim fără preget ca să avem cît mai curînd pe satele noastre multe și felurite tovărășii făcute de săteni pentru săteni.

Să facem așa ca sărbătorile Nașterii Domnului să fie și sărbătoarea nașterii și întăririi noastre economice prin pornirea popoului satelor noastre spre tovărășii binefăcătoare.

Pămînturile consistorului aradan.

În „Tovărășia“ și „Libertatea“ s'a scris și lămurit treaba cu arîndarea moșilor consistorului din Arad.

Dorința fiecărui Român de bine e, una și singură: ca acele moșii să ajungă în arîndă în mîni românești.

Să nădăjduim că așa va și fi. Doar' veneratul consistor pentru aceea își lasă mîna liberă a da moșile cui lui îi va mai plăcea dintre îmbietori, ca să nu fie legat a da ori-cărui tras împins ce ar da mai mult, numai să zmulgă moșia din mîna lucrătoare a Romînului. Adecă nu așa, ci numai cîștigul vrea să-l zmulgă dela Romîn, că la lucru, pe plată slabă, tot pe Romîn îl ia.

Suntem însă siguri că de data asta, veneratul consistor dela Arad, va da locurile numai la Romîni, chiar și dacă oarecari îmbietori străini ar fi dat cu ceva-ceva mai mult ca Romîni.

Din publicarea de exarîndare pe care o face dl Em. Ungurean, în numele consistorului, vedem că sunt de arîndat următoarele realități, — ca proprietate a diecezei gr.-or române din Arad și anume:

În comuna *Sin-Mihaiul-Român*, (aproape de Timișoara,) casa de locuință Nr. 397 cu intravilan, lîngă aceasta casă un complex de 9 jughăre cat. și 659 stînjini pătrați pămînt de muncă.

Tot în acel hotar în Călcătura „Palco“ un complex de 56 jughăre cat.;

Tot în acel hotar în călcătura „Palco“ un complex separat de 398 jughăre cat. și 725 stînjini pătrați. — Tot în acel hotar un complex numit „Seleștiantza“ de 604 jughăre cat. 941 stînjini pătrați. Lîngă această pustă, un complex numit „Belerit“ de 491 jugăre cat. 668 stînjini pătrați.

În hotarul comunei *Chișoda* (aproape de Timișoara) un complex de 435 jugăre cat.

Toate să vor da în arîndă pe 12 ani, dela 1 Octomvrie 1907 pînă la finea lui Septemvrie 1919, prin licitație publică verbală și cu ofert scris închis.

Licitația să ține în Arad în cancelaria consistorială la 5 Ianuarie n.1907 înainte de amiază la 9 ore.

Pilda statului român.

— Parlamentul aduce lege pentru ocrotirea micilor însoțiri de săteni în așa zise „obștii“ pentru arîndare de pămînturi. —

— În atenția Consistorului dela Arad și a altor arîndatori de moșii. —

Am scris în „Tovărășia“ în repețite rînduri îndemnuri către țaranii noștri, să se însoțească în obștii sătești, mici tovărășii pentru un scop pe vreme mai scurtă, ca bunăoară arîndarea unei moșii pe cutare timp. Să leagă între oaltă prin contract în care își hotărască amănunțit drepturile și datorințele și să apucă de lucru. Folosul unei atari însoțiri e îndoit: stăpînul moșiei are încredere destulă în arîndatori, stînd ei buni unii pentru alții, și și arîndatorii își ajung scopul de-a putea lua moșia în arîndă, pe cînd ei de ei, unu cîte unu, nu o puteau.

La popoul nostru românesc din Ardeal ca și din Ungaria și Bănat, lucrul acesta e aproape nou. În prea puține locuri e cunoscut și aproape peste tot necunoscut. De aceea, știind cît de greu străbați la popoul nostru cu ori-ce lucru nou, fie cît de bun, — pentru ca îndemnurile noastre să aibă mai multă putere de a cîștiga pe oameni pentru aceste lucruri, — vom scoate aci la iveală pilda pe care înțelepții bărbăți conducători ai statului român ni-o dau chiar acum, tocmai cu privire la „obștiile sătești“

În România statul — ca și pe aiurea — are mari domenii (moșii întinse), pe care, fi-rește, le dă cu arîndă, ca să-i aducă folosul de lipsă.

Până acum lucrul să făcea mai totdeauna așa, că cutare bogătaș (mai ales Grecotei de de cei groși la pungă, ce și-au îngrășat-o în vremurile de prostie a popoului român!), mergeau la guvern și luau cum puteau în arîndă cutare moșie întregă. Fiind moșia mare, cerînd arîndă mare, și chezeșie (cauție) mare, ca și cheltueli

mari, — nu ficine să putea lega să o iee. Arîndatorul — Grecoteiu ori Român, tot atît, — să întorcea acum acasă, și chema pe oamenii de prin satele de pe coprinsul moșiei ori din apropierea ei, și și-i tocmea ca lucrători, ca pâlmași, cu cît vrea să le dea, că țărani în unele părți a României, nu au pămînt mai deloc, și așa-'s si-liți să lucreze în brazda altuia.

Ce să întîmpla? Cel mai firesc lucru: Poporul, grosul, mulțimea, lucra ca vita, asuda toată vara și toamna, și căpăta după munca sa, care era *toată* munca ce trebuia moșiei, abia atîta, cît să-'și tîrăe zilele de azi până mâne.

Iar' arîndatorul, care dacă chiar a muncit și el, n'a muncit decît cît *un* om, trăgea folosul, profitul, cîștigul curat, zmintîna cum am zice, după truda mulțimii pâlmașe ce i-a lucrat în brazdă! El zmintîna, poporul zara.

Dar' aceasta nu e bine așa. Dacă cineva trage la buzunar cîștigul curat după moșia lui proprie, rămasă lui dela părinții săi ori cîștigată prin vrednicia sa proprie, — haid, fie, e cu cale, că e *a lui*. Dar' să tragă *un* om tot folosul de pe o moșie, care nici nu e a lui, nici nu e lucrată de palmele lui, ci e a unui al treilea, chiar a statului, lucrată de fiii și cetățenii statului, — asta chiar e *nedrept!*

E nedrept, dar' altfel încă nu să prea putea, căci și statul e răspunzător de averile sale, și să le dea la singuratici oameni săraci, cari să nu le poată plăti, — încă nu să poată. Adecă nu să putea până ce înțelepciunea omenească n'a venit să zică: apoi ce nu poate unu și doi singuratici săraci, ar putea 50 ori 100, căci doar 50 ori 100 totuși au atîta avere cît un bogătaș, și de n'au prea multă, dar' au suflet și omenie, pe care nu și-le cheltuesc așa ușor atîta oameni! Haid' întovărășiți, împreunați, un sat, ba două-trei sate, *că și așa oamenii din acelea lucrează moșia asta și asta*, și dați-li-o lor, ca barem să aibă *totei* și folosul din cîștigul curat ce dă Dzeu după munca lor. De ce să aibă un om în afară de ei, singur, *tot* acel folos?

Așa au venit oamenii la gîndul formării de însoțiri, *obștii* sătești. Bun gînd. S'au făcut întîile încercări. La început statul a dat moșii mai mici la cîte o mână de oameni mai fruntași, ca să vadă și mulțimea că ce să poate ajunge prin legarea între sine a nuelușelor din poveste, că din nuelușe slabe,

ușor de rupt, să face mănunchiu tare. Și pilda a reușit azi și a reușit mâne. Au văzut și țărani din vecinătatea celeialte moșii a statului, și s'au mișcat și ei la fel, rugîndu-să să le dea și lor, ca și ei să le gătuiesc așa unul pentru altul.

Și guvernul român vine acum, prin ministrul Domeniilor, să reguleze prin o nouă *lege* această cuminte pornire a statului și a țărănimii, a statului de a da și a țărănimii de a lua moșiile în arîndă *de-adreptul*, fără mijlocirea arîndașului cutare! Zicem prin o nouă lege, pentru ca de fapt încă în 1904 parlamentul (dieta) României a mai adus o lege despre organizarea (alcătuirea) asociațiilor țărănești, dar' aceea privește mai mult întovărășirile de o trăinicie mai îndelungată, — acum ministrul domeniilor (moșiilor) statului, vrea o lege deosebită, care să îndreptățească și încuragieze formarea de „*obștii*“, sătești, așa le zice însuși planul de lege făcut anume pentru luarea de moșii în arîndă, ori pentru a le și cumpăra de tot.

Planul de lege e pus pe masa parlamentului din București și în arătarea cuvintelor pentru cari guvernul cere aducerea acestei legi atît de folositoare pentru poporul de jos, cel sărac, ministrul zice cam următoarele:

În urma legii din Februarie 1904 (care ocrotește formarea de Asociațiuni țărănești), la licitațiile de moșii de-ale statului, s'au înfățișat un număr oarecare de „*obștii*“ ca să iee în arîndă moșii de-ale statului. Ministrul (domeniilor) a și încuragiat, pe cît a putut, această pornire, pentru-că înlăturîndu-să prin asta un mijlor (arîndașul singuratic) și rămî-nînd numai stăpînul moșiei (în cazul acesta statul) în atingere de-a-dreptul cu sătenii cari muncesc pămîntul, partea de cîștig care ar fi căzut ca răsplată și profit arîndașului, rămîne ca folos și stăpînului (statului) și și sătenilor, întomai cum să întîmplă cînd stăpînul își caută însuși de moșie.

Și statul în felul acesta, cu toate că poate lăsa sătenilor mai ieftine moșiile, totuși poate să scoată un cîștig mai mare din moșiile sale, decît capătă dela arîndași,

Și ministrul își dovedește vorba asta, arătînd că în 1905 și 1806 statul a dat în acest fel 27 moșii la țărani, și de unde nainte de aceea, avea dela cele 27 moșii un cîștig de 338 mii de lei în timpul acesta (cu darea la săteni) a avut 476 mii!

„E adevărat — zice ministrul

— că toate moșiile sunt în urcare, dar' sporul avut la moșiile date așa țărănilor, e mult mai mare decît cel dat arîndașilor singuratici.

Dorînd a înlesni luarea mai de parte și în măsură mai mare, a moșiilor statului cu arînda de către țărani înjghebați în obștii de arîndare, — ministrul vine cu această lege, care asigură obștiiilor foloasele lor, dar' le pune și legămintele lor.

Foloasele ce le pune în vedere legea, sunt:

1. Că statul dă drept obștiiilor țărănești a primi ele arînda cutare, chiar și atunci cînd ar fi imbiat *cu 50%* (pe jumătate) *mai puțin* ca cutare singuratic.

Auzi lucru minunat! Iaca inima adevăratului ministru ce dorește binele poporului! Dacă la o moșie vine Stan și Bran pungosul și imbie pe arînda ei 1000 coroane (ori lei), pentru ca apoi să-'și facă din bieții țărani iarăși sclavi, iobagi, și alături de el vin și săracii țărani și imbie, dar' ei nu imbie mai mult de 500 coroane, că vad că altfel nu ies bine și vreau să le rămînă și lor ceva, să dea și ei un pic înainte, — statul, prin această lege, vine îndatorat a da moșia sa în arîndă țărănilor pentru cele 500 cor. și nu bogătașului pentru ale lui 1000.

2. Chezeșia (cauțiunea) ce să pune în bani ori în hîrtii de proț, cerută de legea cutare (art. 8 și 17 din legea despre arîndarea moșiilor statului) să scade față de obștiiile sătești la *a treia parte!*

Adecă dacă pentru o moșie oarecare, arîndașul are, după numita lege, să pună jos în bani gata o chezeșie (cauțiune) de 1000 cor., dela obștea țărănească, statul nu cere decît a treia parte: 333 cor.!

Iacă altă măsură foarte cinstită, dar și cuminte, căci doar' obștia aceea nu-'i fuge la America cu venitele moșiei jucate în cărți ori beute prin cele hoteluri, cum îi poate fugi cutare arîndaș flușturat!

În schimb legea asta cere și ea ceva dela țărani:

1. Să fie cel puțin 25 de inși întovărășiți în o obștie.

2. Să-'și facă ei între ei statute (sau cum am îndemnat noi, contract) în care să fie limpezite lucrurile, care ce drepturi are față de moșie, și aceste statute să le înainteze la direcțiunea Cassei centrale a băncilor populare, spre vedere și întărire. (Cassa asta împrumută pe săteni cu bani, e firesc deci să vadă ce legăturală au încheiat ei între ei, ca tovarăși în „obștie“, să nu fi făcut ceva rău).

3. Să se lege că să supun supravegherii direcțiunii dela Cassa centrală, și în caz de neînțelegere între sine, să vor supune judecării ei. (Cînd adecă cei din obștie s'ar fi gilcevit, cei dela banca numită,

să le fie judecătorul, să nu mai umble pe la alte judecăți).

Atîta e tot ce cere legea asta a statului Român, dela sătenii cari vor pune umăr la umăr pentru a lua în arîndă, ori a cumpăra de tot, cutari moșii ale statului. Adevărate măsuri de părinți ai poporului, față cu frații și fiii lor din popor.

*

Și acum ne întoarcem la ale noastre.

Consistorul gr. or. român din Arad, are și el mai multe moșii — nu așa grozave, dar' moșii românești, cumpărate pe bani românești.

Țărani români din acele părți să plîng, că acele moșii au fost pân' acum mai toate arîndate de cutare Șvab sau alt străin, care apoi le lucra cu Români, dar' cîștigul la el în pungă să varsă, și de fruntea Românilor numai sudoarea curgea!

Acum, astan, Români din vecinătatea moșiilor, au imbiat pe ele prețuri așa de urcate, cum ci-că nici cînd n'au dat străinii, numai să-'i vadă pe aceia scoși din ele și să le vadă pe toate în mâni românești, dacă și așa-'s românești-

Oare, Doamne, la noi cine să aibă rolul nobil, sfînt, de părinte bun, față cu bietul popor român, pe care în Țară îl are și-'l și împlinește guvernul, dacă nu cei din conzistoriile bisericilor românești, cele cu moșii ca dea dela Arad, Orade și Blaj, etc?

Uite cît de grăitoare e pilda guvernului român! El față de un singuratic, preferă obștea chiar și atunci cînd ar da, nu mai mult, ci pe jumătate de puțin!

La noi nu s'ar putea oare cere, că dacă străinul a dat atît, să dea și Românii, și cel puțin pe preț de-opotrivă, să se dea Românilor și *numai Românilor!*

Credem că da, și va *trebuî* ca așa să se facă, căci altfel ne vom descoperi naintea lumii cu judecată, că e departe de noi de a fi vrednici să ne numim „părinți“ și „binevoitori“ ai poporului nostru, ori chiar „singuri binevoitori“!

In vreme de iarnă.

Multă sărăcie să incuibă în casele sătenilor nostri și numai din pricina, că cei mai mulți, după năravul din bătrîni, lucră numai în 8 luni ale anului și 4 luni le tîndălesc cu pipa lîngă vatră.

De pe la sfârșitul lui Noemvrie și până câtră sfârșitul lui Martie — în satele noastre — bărbații doar' nu fac alt-ceva decît adapă vitele, fac cărărușe prin zăpadă, ard lemnele, pipă și mai beau (dacă au ce) și și dapână la povești.

Nici nu învață, nici nu lucră ca să aibă ceva spor.

Și asta nu e bine. Și iarna ar fi de lucru și anume și cu capul (cu mintea) dar' și cu mâinile.

Ca să știm ce să lucrăm cu mâinile nouă Românilor ne trebuie ca, mai întâi să lucrăm cu mintea. Asta o putem face foarte ușor. Cetim ori ascultăm la cetitul altuia și — învățăm. Azi avem și noi foi și cărți scrise românește din care putem învăța multe, ca să ne știm face viața economică mai roditoare. Știutori de carte încă avem în toate satele noastre. Și apoi acolo e preotul și învățătorul.

Adunați-vă în după amiază ori seara în „șezători“ (cum scria de curînd dl V. Bontescu în „Libertatea“ despre Cehi, că fac), și învățați rînduiala tovarășiiilor, învățați foloasele plugăritului făcut cu mai bun rost, decum s'a făcut din moștămoși, — învățați cum să faceți ca vitele, și galițele să vă aducă mai mult folos, învățați despre meserii, negoț, specule cinstite, și despre cîte altele.

Rînd pe rînd ve-ți veni în ogașa priceperii economiei raționale (după știință) și atunci ve-ți înțelege cu toți de ce e rău și să stați iarna în nelucrare.

Cărțile vă spun, cu ce să petreci vremea: întâi și întâi cu priceperea și cu alcătuirea de așezăminte economice, de tovarășii pe sate și apoi cu deprinderea în ale *industrii de casă*.

De industria de casă să ține:

1. *cioplitul în lemn*, ca să gătim: juguri, furci, greble, troci, inimi de car, loitre, leuce și toate uneltele trebuincioase atît pentru noi cît și pentru vînzare. Lemnul, materialul îl aducem de cu toamnă.

2. *impletitul cu nuiele* din cari gătim: lese de car, lese de uscat poame, coșarci pentru casă și pentru poame, care să plătesc bine și să caută mult.

3. *impletitul de rogojini* din trestie și din paie, cu care să pot face o mulțime de lucruri.

4. *făcutul de mături* (din tătarcă) și făcutul de perii (chefe).

Aceste ar fi cele mai potrivite deprinderi, prin care sătenii

noștri și-ar putea plăti baremi o parte din mîncarea, ce o mîncă iarna.

Indrumări din belșug pentru aceste lucruri să găsesc în cărți anume scrise.

Ministrul de agricultură trimite atari cărți scrise ungurește, ori cărui preot ori învățător, în cinste, dacă le cere și numai prin o simplă carte postală. El apoi le traduce și învață pe oameni după acelea.

Sunt apoi și școli (cursuri) anume, (arătate și în cărțile de care vorbim) în care învață aceia care vreau să pregătească ca apoi veniți acasă în sat, ei să poată învăța pe ceilalți.

Folosiți iarna mai bine frați Români!, — ca să ne fie și vara mai plăcută, și să nu fiți siliți a vă cumpăra de prin tîrguri (dela Țigani, care și ei știu aceste meșteșuguri ușoare): furcure de fin, greble, ori-ce trocuț și vâlăuț, dînd pe el banii, pe cînd cu puțină străduință înveți și tu într'o iarnă a le face și ai știința asta viața întregă și scapi de un rînd de cheltueli!

Tovărășirea lucru fără rost?

— Roata vremii? —

Bat'o norocul roată a vremii da de-a 'ndoasele să mai întoarce cîte-odată!

Noi suntem de credința, că pîrghia *înantării noastre economice*, este azi numai una și bună: să punem lîngă olaltă puterile slabe ale economilor noștri în vederea cutărui scop, că așa-s slabi ca singuratici, dar toți împreună sunt tari și răzbesc mai bine pe calea înantării și cîștigării de avere. Așa vedem că s'a făcut la toate popoarele azi puternice ale lumii și așa să face și azi. Vedem sub ochii noștri sute de cazuri. Nimenea dintre Români în Puiu ori în Ilia ori în Geoagiu, (comune măricele, dar' numai comune, nu orașe cu bogătani), n'a avut zeci de mii bani gata ca să facă o cassă de împrumut pentru poporul ținutului, dar' oameni cari să poată pune o sută două, chiar și o miie, să găsesc. S'au pus toți la olaltă și și-au pus sutișoarele împreună, și au făcut ori sunt gata să facă băncuțe cu cîte 100 de mii!

Iar' băncile noastre ne arată, prin întovărășirea lor de care vorbim în fruntea foii, că nici ele, așa tărăcele, ba unele tari de tot, și tot nu-s destul de tari în lupta pentru sporul în economie, ce-l au ca țintă, ci să pun acum să stee unele pen- tru altele bune, ca să cîștige

în credit în afară, și prin asta să ajungă la și mai mult bine!

Iar' vestitele trust-uri americane, ne spun o poveste și mai grandioasă în privința asta! Acolo-s milionari, care unul singur are avere îndoit ori și înzăcit cît toate băncile noastre împreună, și totuși s'au legat între ei, căci prin aceea au prins și mai mare putere de avînt, de cîștig.

Și dacă asta așa e în mare, așa e și în mic. Trebuie să o vadă și înțealegă aceasta ori-ce om cu vedere sănătoasă.

Iar' așa fiind, ne pare ciudat că stimatul dn. preot Oct. Bude, ia în foaia „Bunul Econom“ peste picior propoveduirea ce noi o facem ideii de întovărășire a puterilor economilor noștri, așa mici cum le sunt. Dsa zice:

„In tovarășie e puterea“, e principiul fundamental al ziarului „Tovărășia“. Dar' cum să-și valoreze bucatele prin tovarășie, cînd țaranul nostru nu știe produce bucate? Ce să-și asigure la o societate de asigurare de vite, cînd pe țaranul nostru nu-l ajută puterile a crește vite? Aceste neajunsuri vea să le nimicească „Bunul Econom“.

O, de-ar da Dzeu! Ar fi gloria foii „Bunul Econom“ mai mare ca a tuturor glorioșilor cu cari să poate mindri neamul omenesc, cînd ar izbuti el, să nimicească neștiința poporului nostru de a produce bucate; să ajungă prin vrednicia lui a produce fiecare țaran Român cel puțin de 10-ori cît azi, și să-și înceteze neputința de a crește vite, ci să nu-i mai încapă prin curte vitele, pe urma lucrării „Bunului Econom“.

O, ajute-i Dzeu!

Dar' noi suntem oameni mai necredincioși. Noi ne temem că nu va merge lucrul așa de ușor. Și totuși credem, că dacă e vorbă de o zmulgere a poporului nostru și în o privință și în alta, din halul jalnic în care îngloată, apoi asta mai curînd o poate ajunge prin întovărășirea puterilor sale mărunte între sine, decît altfel.

O pildă.

„Bunul Econ.“ zice că poporul nu știe produce bucate. Vrea să zică: nu știe lucra mai bine pămîntul, ca să producă mai multe bucate, — că așa mai puține produce el și Românul în tot anul. Dar' ar putea *mai multe* și cu cruțarea sămînței ce o samănă.

Prin ce ar voi „Bunul Econ.“ să facă pe Român să ajungă la mai bine? Cred că l'ar îndemna să introducă și Românul mașinile economice cele atît de folositoare, spornice și cruțătoare de sămînță. Dar' o mașină econ. e scumpă, cu 2—3—400 cor. Cu ce o s'o iee

săracul Român? Unul n'o poate. Dar' cinci-șasă inși ar putea-o, punînd 40—50 cor. Și li-i și de-ajuns o mașină la 5—6 găzduțe de astea cum sunt ale noastre. Iar' prin întovărășirea lor între sine, o pot avea și vor cruța ce să poate cruța cu mașina și vor avea mai bun spor la lucru, deci înaintează. Puțin așa ici, puțin altfel dincoala, — să simte, și omul vede spor.

Ori crede „Bunul Econom“ că țaranul român numai atunci va fi *bun* econom, cînd va sta departe de sfaturile de întovărășire ale „Tovărășiei“ noastre, și va aștepta până „Bunul Econom“ îi va „nimici“ sărăcia și neștiința?

ȘTIRI

Român, la Român!

Ni-să scrie: Demult s'a simțit lipsa de a să deschide în comuna Cămpeni o prăvălie românească, înzestrată cu tot felul de articoli de cari țaranul are trebuință. Până acum n'a fost decît a armeanului Csiky, care venit din Cluj cu țoalele în spate, și-a înmulțit averea încît și-a zidit case cu etaj. Acum a deschis tinărul *Silviu Dan* o nouă prăvălie, care va corăspunde întru toate cerințelor și lipselor poporului.

Datorința noastră e, că acum avînd prăvălie românească, cu mic cu mare să o sprijinim, ducîndu-ne cu crețarul nostru la cel din neamul nostru și asta cu atît mai virtos trebuie să o facem, cu cît pîntenoșii din Cămpeni s'au legătuit a nu cumpăra nimic din prăvăliile românești, ci numai dela Armeanul Csiky.

Tot Românul cu bun simț va merge la prăvăliile românești!

Așa purcezînd va face un ajutor bun neamului sprijinind ridicarea negustorilor și meseriașilor noștri, și totodată lucru plăcut lui Dzeu, știind că lucrurile cumpărate dela Români sunt cu mult mai bune și mai ieftine, decît dela străinul cutare!

Reuniunea economică a comitatului Caraș-Severin. Reuniunea economică a comitatului Caraș-Severin și-a ținut adunarea generală.

În locul fostului președinte Jakabffy, a ales de președinte pe fișpanul Carol Fialka, iar' vicepreședinte pe vicespanul Aurel Isekutz.

În comitet la locurile vacante au fost aleși Vasile Hosszu, episcop gr.-cat., baronul B. Gude-nus și Antoniu Mocsonyi, mari proprietari.

S'a votat apoi pentru cumpărarea vitelor de prăsilă un împrumut de 200.000 coroane.

Fabrica de celuloză, societate pe acții în Brașov, și-a ținut săptămîna trecută adunarea generală, care a fost prezidată de marchizul Ed. Pallavicini.

Adunarea a hotărît, ca din venitul de 529.166 coroane, să se dea dividendă de fiecare acție 30 coroane (15%).

Să ieftinește carnea — în piața Clujului. Măcelarii din Cluj s'au întovărășit laolaltă în o reuniune care acum de curînd și-a început activitatea. În urma acestora, firește, atît în Cluj, cît și în jur, a scăzut prețul cărnii.

Pod nou în comitatul Clujului să va zidi peste riul Belés. Licităția să va ținea Dumineca viitoare în 6 Ianuarie 1907, în cancelaria comunală din Valecăul-unguresc.

Călătoria la Alexandria în Egipt să poate face azi prin București și Constanța — foarte ieftin.

Dela Brașov peste București — Constanța, pe clasa II. costă 190 franci până în Egipt — cu întreținere cu tot.

La întoarcere să înțelege că tot atît va costa.

Obiceiuri în negoțul de lemne ungar. Insoțirea (Uniunea) comercianților și industriașilor de lemne din Ungaria, a scos de sub tipar, după multe frămîntări un volum ce cuprinde toate obiceiurile noi în comerțul de lemne.

Pe lângă chestiunile generale, tratatul vorbește de toate soiurile și calitățile de lemn aflătoare în negoț.

Data fiind marea însemnătate a cuprinsului acestei cărți, ea va fi tradusă în curînd în limba germană.

Negoțul de ouă în Rusia. După un raport al consulatului general austriac din Petersburg, negoțul de ouă din Rusia și-a pierdut mult din putere în vara anului acesta. Căci din pricina căldurilor mari, s'au stricat în timpul transportului pe calea ferată cătățimi mari de ouă (50 din sută, față de 20% din alți ani).

Pe la finele lui August, cînd timpul s'a mai răcorit, au început să sosească ouă de mai bună calitate. Totuși prețurile sunt cu 30—40% mai ridicate, din pricina cererilor mari.

Venitele regelui petroleului. Grozav de mari venituri au bogătanii milionari din America. Așa de pildă, acum mai nou să vestește, că Rockefeller, regele petroleului, a avut în anul trecut 1906, un venit curat de 300 milioane coroane. Acuma,

dacă lăsăm afară Duminecile și sârbătorile din cele 365 zile a anului, vom putea vedea, că Rockefeller a cîștigat pe zi cam un milion de coroane. Și să nu să uite, că asta-i cîștig curat!!

Tîrgul de blăni, lînă și piei din Nisni—Novgorod (Rusia) ținut acum la sfîrșitul anului, a fost foarte bun. Prețurile au fost foarte mari.

Pieile de veveriță s'au plătit cu cîte 90—140 coroane (cîte 100 bucăți). Cozile de veveriță au fost cu cîte 6—700 coroane 1 pud (16 $\frac{1}{3}$ kgrame).

Piei de iepuri, lucrate, s'au vîndut cu cîte 19—45 copeici bucata. De toate s'au adus 500 mii piei de iepure.

Au mai fost vîndute apoi 35 mii piei de pisici (mițe), 50 mii piei de dihor, 180 mii piei de vulpi și alte o mulțime.

Lîna s'a vîndut cu cîte 25—30 coroane 1 pud (16 $\frac{1}{3}$ kgrame).

Pieile de vițal s'au vîndut cu cîte 60—70 coroane 1 pud.

Chinezi la noi — la secere.

Marii proprietari de pămînt din comitatul Timișului, au ținut zilele trecute o adunare sub prezidența baronului George Stoianovici, în care au hotărît, că pe viitor, dacă socialiștii și muncitorii să mai pun în grevă, vor face pașii de lipsă, ca să aducă la seceră Chinezi. Până acum s'au înștiințat vre-o șapte domenii mai mari.

— De adus e ușor. Dar' cum s'or duce?

Gros țol de zăpadă a trimis D-zeu holdelor în toată țara. Peste toată țara a nins tare mult. De mult n'am avut așa iarnă zăpădoasă, care prieste foarte bine sămănăturilor și pămîntului, la topirea ei, va avea de unde să-și înmagazineze destulă apă pentru lipsele iernii.

Lupi flămînzi. Zăpada multă căzută zilele trecute, a scos ciurdele de lupi din hîrloagele lor la larg. În România din an în an cad, tot mai mulți oameni, pradă lupilor. Numărul jertfelor din ast-an l'a început un preot, care plecînd dela oraș noaptea tîrziu acasă, cu sania și cu servitorul, pe drum, în largul cîmpului, o ceată de lupi flămînzi s'au azvîrlit în urma trăsorii. Căi speriați, au luat'o în goană nebună, ca fuga de frica morții, — atunci trăsura s'a răsturnat, și nenorocitul preot cu servitorul au căzut din ea! Peste cîteva clipe căii albi de spume, s'au oprit speriați la poarta preotului. Cei ai casei au bănuț îndată rău, au luat puști și arme și au plecat pe urma trăsorii, dar' au mai găsit în cîmp numai cîteva zdrențe din hainele nenorociților și petele de sînge pe alba zăpadă.

Comerțul extern al Ungariei.

Biurul central al statisticeii a dat publicității datele asupra comerțului extern al țării noastre în luna Octombrie, precum și în cele zece luni ale anului curent. Din aceste date însemnăm următoarele:

Importul în cele dintii zece luni ale anului acesta a fost în valoare de 1.200.900.000; iar' exportul 1.189.800.000 coroane.

Din întreg importul pe Austria să vine 924 milioane coroane. Exportul nostru în Austria a fost de 866 milioane, așa că Austria a cîștigat dela noi în cifră rotundă 58 milioane coroane față de 43 $\frac{1}{2}$ milioane din același period al anului trecut.

Colț de țară, locuit numai de femei. O scriitoare din Chicago (America) cu numele Maria Hayden, a cumpărat cinci mii jugăre de pămînt în statul Texas pe marginile liniei ferate Antonio—Arkansas. Ea are de gînd să așeze pe acest pămînt o miie de femei. Pămîntul acesta, în urma îngăduinței guvernatorului din Texas, îl vor lucra și-i vor fi pămîntului singure stăpîne numai femeile. Bărbaților nu le e iertat să se mute acolo și dacă totuși din întîmplare vre-unul s'ar vîri, el nu să va bucura de drepturile cetățenești (de vot etc.) și nu-i va fi iertat să se mestece în treburile de ocîrmuire a coloniei.

Maria Hayden, a rugat pe guvernatorul Texasului, ca femeile ce să vor muta pe această colonie, să li-să dea dreptul de vot și toate drepturile ce în altă lume bărbătească, le au bărbații.

— Oare d-na Maria Hayden nu a fost înșelată în dragoste? Ori de ce e așa de dujmănoasă bărbaților?...

Cum să petrece în Paris? În 30 Dec. n. 1906, vre-o 20 de tineri au intrat în un hotel de pe strada Montmartre din Paris. Ei erau cam amețiți. Au comandat (cerut) șampanie. Și fiindcă chelnerii nu le-au adus îndată aceea ce ceruseră, unul din ei a scos un revolver și a pușcat cu el în hotel de vre-o cîteva ori. Ceialalți ortaci, plăcîndu-le lucrul ăsta, au luat și ei pildă dela ortacul lor. Au scos și ei revolvere și au început a pușca în dreapta și în stînga. Urmarea: au rănit pe 8 oaspeți, dintre cari pe o femeie și pe un băiat i-au rănit de moarte.

*

Invățăminte din cazul „căpitanului” Voigt. Peste tot locul — numai la noi nu — lumea e obișnuită a trage anume invățăminte

din lucrurile ce să întîmplă. Așa de pildă soartea căpitanului Voigt dă mereu de gîndit fruntașilor vieții publice din Berlin. Să știe că Voigt s'a apărut cu aceea că el nu ar fi făcut mișelia dela Köpenik, să jăfuiască cassa orașului și să aresteze pe prostul de primar, dacă ar fi avut loc unde să muncea să cîștigate ca să-și cîștigate pînea cea do toate zilele.

Acum în Berlin încep oamenii a să gîndi la aceea — că oamenii cari au fost judecați și la ieșirea din robie de regulă nu-i primește nimenea în lucru, cum să se facă, să nu fie lăsați pradă desnădăjduirii și mizeriei, ci — mai virtos acelora cari și în temniță s'au purtat bine — să li-să dea prilej a putea cîștiga cele de lipsă pentru trai.

Chiar și împăratul și împărăteasa țării nemțești, ci-că tare mult să bat cu gîndul ăsta.

Acum mai curînd o firmă nemțească vînzătoare de ilustrate (cărți postale cu chipuri) a tipărit mai multe ilustrate cu chipul lui Voigt cum umbla din casă în casă să capote de lucru și peste tot locul nu îl primeau. După asta a luncat cu gîndul la altă mișelie. „Căpitanul” Voigt va primi, după fiecare miie de astfel de ilustrate vîndute, cîte 10 mărci (13—15 coroane) pentru-ca pe cînd va ieși iară din temniță, să poată începe și el un trai și o viață cinstită, de omenie...

Iar' pe urma pățaniei lui, legiuitorii țării vor căuta să îngrijească macar pentru viitor de robii liberați, ca să afle lucru și să nu mai fie siliți a recădea în păcat.

Prețul bucatelor.

Să pare că în prețul bucatelor va urma o îmbunătățire pentru vînzători. În timpul din urmă el s'a urcat ceva. Și anume:

În *Budapesta*: o majă metrică (100 Kgr). de grîu: cor. 14'50—15'50.

Cucuruz nou: cor. 9'80—10'70.

Săcară: cor. 12'60—12'80.

Ovăs: cor. 14'50.

La bursă pe termin a fost:

Grîu pro April 1907: cor. 15—
pro Maiu 1907: cor. 10'30—13'30.

PREȚUL VITELOR.

Ca cetitorii „Tovărășiei” să aibă știri cît mai multe despre lucrurile ce-i privesc pe economii noștri, vom da pe temeiul datelor statisticeii oficiale, și *prețul vitelor* din tîrgurile mai de frunte!

Prețul boilor și a juncilor îl dăm pe păreche, a celorlalte vite pe capete. Prețul e cel mijlociu și în coroane.

Prețul vitelor a scăzut ceva în timpul din urmă. La tîrgurile din Decembrie erau:

La tîrgul din:	BOI		JUNCI de 2 ani	VACI cu vițal	VIȚĂI de sub vacă	OI	PORCI
	albi	roșii					
Hunedoara	—	800—1100	400—600	200—400	40—70	16	60—100
Hateg	600	900—1000	460	200—360	40—70	14	100
Sibiu	700	1000	420	200—300	46	20	120
Lugos	600	1100	460	220—320	50	22	120
Oradea mare	700	—	400	240	60	18	90